

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2018/19:UFöU2

Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Sammanfattning

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet föreslår att riksdagen bifaller propositionen. Därmed föreslår utskottet att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka på högst 220 personer till förfogande t.o.m. den 31 december 2019 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Daesh.

I betänkandet finns tre reservationer (SD, L) och ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:6 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak.

Åtta yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak.....	6
Reservationer	12
1. Mål och utvärdering, punkt 2 (L)	12
2. Övriga frågor, punkt 3 (SD)	12
3. Övriga frågor, punkt 3 (L)	14
Särskilt yttrande.....	15
Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak, punkt 1 (V)	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Propositionen	16
Följdmotionerna	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande t.o.m. den 31 december 2019 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Daesh.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:6.

2. Mål och utvärdering

Riksdagen avslår motion

2018/19:246 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2.

Reservation 1 (L)

3. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:239 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–6 och

2018/19:246 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (L)

Stockholm den 29 november 2018

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

Hans Wallmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Wallmark (M), Niklas Karlsson (S), Kenneth G Forslund (S), Beatrice Ask (M), Björn Söder (SD), Roza Güclü Hedin (S), Kerstin Lundgren (C), Yasmine Posio (V), Jan R Andersson (M), Paula Holmqvist (S), Lars Adaktusson (KD), Joar Forssell (L), Annica Hjerling (MP), Hans Rothenberg (M), Pyry Niemi (S), Lars Andersson (SD) och Josef Fransson (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2018/19:6 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak föreslår regeringen att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka av högst 220 personer till förfogande t.o.m. den 31 december 2019 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats som genomförs av den globala koalitionen mot Daesh. I betänkandet behandlas även två följdmotioner.

Propositionen har hänvisats till utrikesutskottet. Utrikesutskottet och försvarsutskottet har därefter, med stöd av 7 kap. 7 § riksdagsordningen, beslutat att bereda propositionen och tillhörande motioner i ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott (UFöU).

Den 15 november 2018 föredrogs propositionen för det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet av utrikesminister Margot Wallström m.fl., försvarsminister Peter Hultqvist m.fl. och viceamiral Jonas Haggren m.fl. från Försvarsmakten.

Bakgrund

Den 25 juni 2014 efterfrågade Irak i ett brev till Förenta nationernas (FN) generalsekreterare hjälp för att bekämpa Daesh genom bl.a. utbildningsstöd och materiellt stöd till det irakiska försvaret. FN:s säkerhetsråd antog den 15 augusti 2014 resolution 2170 (2014) om kollektiva och nationella åtgärder mot Daesh, Nusrafronten och andra grupper med kopplingar till al-Qaida och mot de brott dessa grupper begår i Irak och Syrien. I september 2014 tillkännagav USA bildandet av en global koalition mot terrororganisationen Daesh, och kort därefter anslöt sig Sverige till koalitionen. Irak välkomnade militärt stöd i kampen mot Daesh genom ett brev till FN:s säkerhetsråds ordförande den 20 september 2014. Den 20 november 2015 antog säkerhetsrådet resolution 2249 (2015) i vilken medlemsstater som har kapaciteten uppmanas att, i enlighet med folkrätten, särskilt Förenta nationernas stadga samt de mänskliga rättigheterna, flyktingrätt och internationell humanitärrätt, vidta nödvändiga åtgärder i bl.a. Irak för att förstärka och samordna sina insatser för att förebygga och motverka terroristhandlingar som begås av bl.a. Daesh.

Det svenska deltagandet i den militära utbildningsinsats som den globala koalitionen mot Daesh bedriver i Irak har tidigare varit föremål för riksdagens ställningstagande genom förslag i propositionerna 2014/15:104 (bet. 2014/15:UFöU4, rskr. 2014/15:216), 2015/16:40 (bet. 2015/16:UFöU2, rskr. 2015/16:108, 2016/17:32 (bet. 2016/17:UFöU2, rskr. 2016/17:107), 2016/17:127 (bet. 2016/17:UFöU4, rskr. 2016/17:309) och 2017/18:31 (bet. 2017/18:UFöU2, rskr. 2017/18:134).

I proposition 2017/18:31 föreslog regeringen att riksdagen skulle medge att regeringen ställde en svensk väpnad styrka bestående av högst 70 personer till förfogande, med möjlighet att om situationen så krävde tillfälligt sätta in en förstärknings- och evakueringsstyrka om ytterligare högst 150 personer t.o.m. den 31 december 2018 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats som genomförs av den globala koalitionen mot Daesh i Irak. Riksdagen beslutade den 15 december 2017 att bifalla regeringens förslag.

På uppdrag av Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) redovisade Försvarsmakten den 21 augusti 2017 förslag till fortsatt bidrag under 2018–2020 till den militära utbildningsinsats som koalitionen mot Daesh bedriver i Irak.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 70 personer till förfogande på plats i Irak t.o.m. den 31 december 2019 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats som genomförs av den globala koalitionen mot Daesh. Om situationen så kräver ska det finnas en möjlighet att utöver själva styrkebidraget tillföra en tillfällig förstärknings- och evakueringsstyrka om högst 150 personer. Det svenska styrkebidraget ska bidra till genomförandet av utbildningsinsatsen genom skydd och bevakning vid koalitionen samtliga baser samt genom utbildning och rådgivning till de irakiska försvarsstyrkorna i Irak för att bidra till deras förmåga att stå emot och besegra Daesh.

I propositionen redogör regeringen för situationen i Irak, inklusive säkerhetsläget, och för Sveriges och det internationella samfundets engagemang i landet. Regeringen redogör även för insatsens folkrättsliga grund och resonerar om det svenska bidragets målsättningar och måluppfyllnad samt sina överväganden inför ett fortsatt svenskt deltagande i den globala koalitionen utbildningsinsats i Irak. Avslutningsvis redogörs för bidragets ekonomiska konsekvenser.

Utskottets överväganden

Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens proposition 2018/19:6 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak. Därmed medger riksdagen att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande t.o.m. den 31 december 2019 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Daesh. Riksdagen avslår yrkandena i följdmotioner.

Jämför det särskilda yttrandet (V).

Motionerna

I motion 2018/19:239 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att regeringen ska säkerställa att det svenska militära bidraget till utbildningsinsatsen i Irak riktas till KRG-regionen (Kurdistan Regional Government) för att bidra i kampen mot terrorism och underlätta framtida självförsvar. I samma motion yrkande 2 anförs att regeringen bör verka för att självförsvarsgrupper för svaga grupper som kristna och yazidier inkluderas i koalitionen stödinsatser. Vidare anförs i yrkande 3 att regeringen i sina kommande budgetförslag ska skjuta till medel till försvarsbudgeten för att kompensera för den ekonomiska påfrestning som Försvarsmakten utsätts för i och med insatsen i Irak. Motionsyrkandet ska vidare förstås som att kompensation även ska ges för det materiella stöd som kan tillkomma om motionens yrkande 5 bifalls. Motionärerna anför i yrkande 4 att regeringen bör verka för att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena. Vidare anförs i yrkande 5 att regeringen bör utreda behov av och möjligheter till materiellt stöd. I yrkande 6 anförs att regeringen bör stödja uppbyggnaden av området Nineveslätten i Irak.

I motion 2018/19:246 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1 anförs att Sveriges utbildningsinsats i Irak inte ska ses som ett ställningstagande mot kurdiskt självbestämmande. I samma motion yrkande 2 anförs att Irakinsatsen, i likhet med andra militära insatser utomlands, ska ha uppföljningsbara mål och att målpuppfyllelsen ska utvärderas och analyseras löpande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet bekräftar i likhet med i tidigare betänkanden (senast i bet. 2017/18:UFöU2) sitt stöd till den internationella koalitionen mot Daesh och

sitt stöd för att Sverige ingår i koalitionen. I den globala koalitionen ingår i dag 74 länder, inklusive Sverige, flera andra EU-stater och länder i regionen samt fem organisationer. Irak och USA ansvarar för den övergripande samordningen. Sverige ingår i koalitionen kärngrupp som består av omkring 30 bidragsgivare.

Den internationella koalitionen mot Daesh har till syfte att bekämpa Daesh och stabilisera Irak. Koalitionen bedriver arbete inom följande fem områden:

- militära operationer och kontraterrorism
- motverkande av terroristfinansiering
- utländska terroriststridande
- information och motbudskap
- stabiliseringsstöd.

Sverige deltar i den militära arbetsgruppen och arbetsgruppen för stabiliseringsinsatser. Målet med den militära utbildningsinsatsen är att Irak ska kunna stå emot Daesh samt att skapa förutsättningar och strukturer för att landet självt ska kunna stå för sin långsiktiga säkerhet.

Den irakiska regeringen utropade i december 2017 seger över Daesh i Irak efter en omfattande militär kampanj ledd av de irakiska försvarsstyrkorna med understöd av den globala koalitionen mot Daesh. Daesh har inte längre stadigvarande kontroll över någon del av det irakiska territoriet, och terroristnätverket har försvagats betydligt. Samtidigt bedömer regeringen att Daesh förblir ett reellt hot mot Iraks stabilitet. FN:s generalsekreterare uppskattade i en rapport till säkerhetsrådet i augusti 2018 att terroristnätverket för närvarande har 10 000 medlemmar i Irak. Eftersom nätverket fortfarande är verksamt i landet bedömer den globala koalitionen och Försvarsmakten att det finns ett fortsatt behov av militära åtgärder.

Det övergripande målet med Sveriges styrkebidrag till den globala koalitionen militära utbildningsinsats är att bidra till att stärka de irakiska försvarsstyrkornas förmåga att fortsätta att motverka hotet från Daesh. Sverige har som målsättning att aktivt verka för att FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet genomförs som en del i koalitionen operationsplan. Sverige har vidare som mål att säkerställa att all personal som ingår i det svenska bidraget är utbildad och har kunskap i praktisk tillämpning av resolution 1325. Ytterligare en målsättning med Sveriges deltagande i den globala koalitionen militära utbildningsinsats är att det ska bidra till att bygga förmågan hos våra nationella krigsförband och staber.

Utskottet välkomnar i likhet med i proposition 2017/18:UF6U2 att folkrätten och mänskliga rättigheter är centrala aspekter i planeringen och genomförandet av utbildningsinsatsen och att FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) är en integrerad del av den svenska insatsen. Försvarsmaktens personal i den militära utbildningsinsatsen i Irak har därmed till uppgift att bidra till att internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter respekteras. Detta sker genom att inkludera internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter i utbildningen och rådgivningen till de irakiska styrkorna, inklusive

skyldigheten att rapportera bevitnade eller misstänkta överträdelser av internationell humanitär rätt eller mänskliga rättigheter. Utskottet förutsätter att Försvarsmakten följer de internationella bestämmelser som gäller för respektive insats. Detta gäller också bestämmelser om rapportering av iakttagna brott m.m.

Med anledning av motionsyrkandena om att det svenska militära bidraget ska riktas till KRG-regionen och att Sveriges utbildningsinsats i Irak inte ska ses som ett ställningstagande emot kurdiskt självbestämmande konstaterar utskottet att det övergripande målet med Sveriges styrkebidrag är att bidra till att stärka de irakiska försvarsstyrkornas förmåga att fortsätta att motverka hotet från Daesh. Den folkrättsliga grunden för insatsen utgörs av Iraks inbjudan till det internationella samfundet att bistå med stöd för att bekämpa Daesh samt de bilaterala överenskommelser som Irak ingår med deltagande stater om bl.a. styrkornas uppgifter. Det svenska militära bidraget är en del av Sveriges breda engagemang för Irak för att uppnå långsiktig stabilitet i landet. En negativ utveckling i landet får konsekvenser för säkerheten i regionen och även globalt. Utskottet vill understryka vikten av att grogrunder till konflikter behöver hanteras för att terrorism ska kunna bekämpas på lång sikt. Utskottet konstaterar att det framför allt är fördelningen av inflytande mellan landets etniska och religiösa grupper som ger upphov till politiskt missnöje. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att nyckeln till ett demokratiskt, sammanhållet och långsiktigt stabilt Irak är att alla grupper känner sig inkluderade och delaktiga i landets styre.

Även om spänningarna i relationerna mellan regeringen i Bagdad och den autonoma regionen Kurdistan minskade något under våren efter att den irakiska regeringen återtagit territoriell kontroll över områden utanför det kurdiska självstyrets tre provinser, förutsätter utskottet att regeringen noga följer utvecklingen.

När det gäller motionsyrkandena om att utreda behov av och möjligheter till materiellt stöd och att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena vill utskottet framhålla Sveriges breda engagemang i Irak. Det svenska väpnade bidraget till den militära utbildningsinsatsen är en del av Sveriges omfattande stöd till Irak för att främja ett demokratiskt, sammanhållet och långsiktigt stabilt samhälle i Irak. Sverige är en stor humanitär givare till Irak, och under 2018 uppgår Sidas humanitära stöd till över 144 miljoner kronor. Stödet kan justeras under året om ytterligare behov skulle uppstå. Sverige är en av världens största givare av icke öronmärkt stöd till FN-organ och internationella organisationer som bedriver humanitär verksamhet i Irak. Sverige beslutade i juli 2017 om en femårig strategi för utvecklingssamarbete (2017–2021) med Irak med sammanlagt drygt 1 miljard kronor i stöd. Strategin syftar till att främja fredliga och inkluderande samhällen.

I fråga om motionsyrkandet om stöd till återuppbyggnad av Nineveslätten i Irak konstaterar utskottet att Sverige via strategin för utvecklingssamarbetet med Irak under 2018 bidrar med ett stöd om 100 miljoner kronor för befriade områden till FN:s utvecklingsprogram (UNDP) stabiliseringsfond (FFIS).

Inom fonden lämnas stöd till återuppbyggnad av infrastruktur som t.ex. skolor, sjukvårdsinrättningar, vatten och elnät samt kapacitetsstärkande av lokala myndigheter. Sverige bidrar också till insatser för utbildning och minröjning i Irak i syfte att främja förutsättningar för återuppbyggnad och flyktingåtervändande.

När det gäller motionsyrkandet om att självförsvarsgrupper för utsatta minoriteter ska inkluderas i koalitionen konstaterar utskottet att irakiska försvarsstyrkor får militär utbildning av koalitionen. Utrikesdepartementet har uppgett att det finns kristna och yazidier i de irakiska försvarsstyrkorna.

Sverige deltar som en del i koalitionen tränings- och utbildningsinsats. Den snabba militära och politiska utvecklingen ställer höga krav på flexibilitet i fråga om uppgift och geografisk placering. Iraks och koalitionen samlade behov är vägledande inför beslut om det svenska bidraget. Utgångspunkten är att svensk kompetens ska användas på bästa sätt utifrån de behov som finns hos de irakiska försvarsstyrkorna och i relation till andra internationella utbildningsuppdrag. Under slutet av 2018 kommer det svenska bidraget gradvis att omlokaliseras från Erbil i norra Irak till Taji, nordväst om Bagdad. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det svenska bidraget bör kunna verka vid koalitionen samtliga baser i Irak, där säkerheten så medger, så att det svenska bidragets kompetens på bästa sätt kan användas utifrån de behov som finns hos de irakiska försvarsstyrkorna.

Utskottet konstaterar att det sammantagna säkerhetsläget i Irak innebär att hotbilden fortfarande är hög mot den svenska styrkan och att det finns risk för att den svenska personalen utsätts för väpnat våld. I likhet med i betänkande 2017/18:UFöU2 framhåller utskottet vikten av fortlöpande hot- och riskbedömningar för insatsens personal. Dessa fortlöpande hot- och riskbedömningar får en ännu större vikt när insatsen utifrån de irakiska försvarsstyrkornas behov ska kunna verka vid koalitionen samtliga baser och insatsen därtill har ändrat sina arbetsuppgifter. Utskottet vill därför understryka vikten av att regeringen löpande rapporterar till riksdagen eller berörda utskott om säkerhetsläget för insatsen. Det kan uppstå situationer där den svenska insatspersonalen får svårt att lösa sina uppgifter. Det kan då bli aktuellt att sätta in en tillfällig förstärkning för att bistå. Därtill behöver det finnas en plan för att insatspersonalen ska kunna evakueras.

Utskottet konstaterar att det svenska styrkebidraget kommer att uppgå till högst 70 personer på plats i Irak, medan den begärda personalramen är högst 220 personer. Det svenska bidraget ska inte ha stridande uppgifter. I likhet med i betänkande 2017/18:UFöU2 förutsätter utskottet att riksdagen, genom de berörda utskotten eller i kammaren, får information om ifall en beslutad marginal för förstärknings- och evakueringsinsatser skulle behöva tas i anspråk. Utskottet påminner om att en större, permanent ökning av den svenska truppinsatsen utöver 70 personer inte kan genomföras utan att ett nytt beslut fattas av riksdagen.

Riksdagens bemyndigande till regeringen att sända väpnad trupp till Irak innebär ett betydande ansvar. Som utskottet tidigare har konstaterat i betänkanden visar erfarenheten att förluster av människoliv inte kan uteslutas vid fredsfrämjande uppdrag och krishanteringsinsatser utomlands. Liksom tidigare vill utskottet understryka betydelsen av att insatsen har tillgång till kvalificerade sjukvårdsinsatser.

När det gäller motionsförslaget om att det för svenskt deltagande i internationella insatser ska finnas uppföljningsbara mål och att utvärdering och analys ska ske löpande, konstaterar utskottet att riksdagen vid ett flertal tillfällen har understrukt vikten av en tydlig målsättning för och utvärdering av internationella insatser och att riksdagen i samband med det senaste beslutet om förlängning av svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak tillkännagav (bet. 2017/18:UFöU2 punkt 3, rskr. 2017/18:134) att regeringen ska fortsätta att utveckla målformuleringarna för denna insats för att göra målen uppföljningsbara.

I regeringens skrivelse 2016/17:196 Sveriges samlade politik för internationell civil och militär samverkan tydliggör regeringen att systematisk återrapportering och erfarenhetsinhämtning är central för att kunna dra lärdomar av Sveriges bidrag till internationella insatser. Sverige ska verka för en effektiv regelbunden uppföljning nationellt och internationellt av pågående insatser. Regeringen understryker också i sin skrivelse vikten av att de internationella insatserna har realistiska mandat med tydliga mål och måluppfyllnadsmetoder, att slutmål identifieras för fler insatser och att varje insats har en väl definierad roll i förhållande till det internationella samfundets övriga ansträngningar. Utskottet konstaterar att regeringen under 2018 vid tre tillfällen (den 27 mars, den 14 juni och den 20 september) i enlighet med riksdagens beslut återrapporterade till utrikesutskottet om insatsens utformning, eventuella förändrade förutsättningar för insatsen och insatsens bidrag till måluppfyllandet. Försvarsutskottets ledamöter har inbjudits till de ovannämnda utskottssammanträdena.

Regeringen bedömer i propositionen att det svenska militära bidraget under 2018 sammantaget har verkat i linje med och bidragit till de angivna målen. Samtidigt konstaterar regeringen att Sveriges bidrag till den militära utbildningsinsatsen i Irak måste utvärderas utifrån en helhetsbedömning. Sveriges engagemang på andra områden, politiskt, utvecklingspolitiskt och humanitärt, samt utvecklingen i sin helhet inom ramen för det internationella samfundets engagemang i Irak måste vägas in i resultatutvärderingen, också inför beslutet om förlängning av insatsen efter den 31 december 2019.

Utskottet anser att det finns ett behov av att kontinuerligt se över målformuleringar för svenskt deltagande i internationella insatser, inklusive i den militära insatsen i Irak, för att säkerställa att de uppsatta målen är uppföljningsbara. För att Sverige ska kunna dra lärdomar av sitt deltagande i internationella insatser krävs fortlöpande utvärdering och erfarenhetsinhämtning. Utskottet noterar att utrikesministern vid föredragningen den 15 november var positiv till att utveckla utvärderingen. Utskottet förutsätter att

regeringen fortsätter att se över målformuleringarna i syfte att göra målen uppföljningsbara och att utveckla utvärderingen.

När det gäller motionsyrkandet om att regeringen i sina kommande budgetförslag ska skjuta till medel till försvarsbudgeten för att kompensera för den ekonomiska påfrestning som Försvarsmakten utsätts för i och med insatsen i Irak kan utskottet konstatera att regeringen beräknar att kostnaden för det svenska bidraget kommer att uppgå till högst 142 miljoner kronor. Kostnaden ska belasta anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och är beräknad utifrån den justerade beräkningsmodellen för kostnadsfördelning mellan anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt och anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap. Merkostnader för eventuella tillfälliga förstärknings- och evakueringsinsatser ryms inom den föreslagna ramen för detta anslag. Utskottet konstaterar att medelsfördelningen mellan anslag för internationella insatser och nationella insatser inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap sker inom ramen för riksdagens budgetprocess. Övergångsregeringen överlämnade en budgetproposition till riksdagen den 15 november med bl.a. förslag om medelsfördelning inom utgiftsområde 6. Dessa förslag kommer att behandlas av försvarsutskottet i betänkande 2018/19:FöU1 och beslutas därefter av riksdagen.

Av 15 kap. 16 § regeringsformen följer att riksdagens medgivande krävs för att en svensk väpnad styrka ska kunna sändas till ett annat land, om inte ett medgivande till detta getts i lag eller det finns en skyldighet enligt en internationell överenskommelse som riksdagen har godkänt. Eftersom det inte finns medgivande i lag eller skyldighet enligt en internationell överenskommelse krävs riksdagens medgivande för att Sverige ska kunna delta i den internationella insatsen i Irak med en väpnad styrka.

Mot bakgrund av det som anges ovan föreslår det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet att riksdagen bifaller proposition 2018/19:6. Utskottet förordar därmed att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande i Irak t.o.m. den 31 december 2019 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats som genomförs av den globala koalitionen mot Daesh i Irak.

Reservationer

1. Mål och utvärdering, punkt 2 (L)

av Joar Forssell (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:246 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

I betänkande 2015/16:UFöU3 om Minusmainsatsen i Mali biföll riksdagen motion 2015/16:3362 yrkande 1. Bifallet innebar ett tillkännagivande till regeringen om att den skulle återkomma till riksdagen med uppföljningsbara mål för denna svenska insats och att regeringen skulle ange hur man avser att utvärdera den mot de uppställda målen.

Liberalerna menar att samma principer bör gälla även andra svenska insatser, inklusive utbildningsinsatsen i Irak. De svenska internationella insatserna bör utvärderas och löpande analyseras.

2. Övriga frågor, punkt 3 (SD)

av Björn Söder (SD), Lars Andersson (SD) och Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:239 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–6 och
avslår motion
2018/19:246 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

De svenska utbildningsinsatserna i Irak har möjliggjort dels humanitärt stöd till civila i landet, dels självförsvar gentemot terrorister. Sverigedemokraterna

anser att de svenskar som tjänstgjort i landet förtjänar ett stort tack för sina insatser.

Med hänsyn till att IS-celler har slagit till i flera områden anser vi att det finns skäl att fortsätta utbilda peshmergastyrkor i Irak. På senare tid har det varit ökade slitningar inom Irak, vilket är mycket oroväckande. Den irakiska regeringen har, trots diplomatiska medlingsförsök från Kurdistans regionala regering, valt att inta områden som tidigare har kontrollerats av Kurdistans regionala regering. I dessa anfall har man använt sig av amerikanska stridsvagnar och materiel som regeringen har fått för att bekämpa Daesh. Det är fullkomligt orimligt att Sverige ska bidra till att stötta en regering som använder sig av internationellt stöd för att slå mot den egna befolkningen. Därför bör det svenska militära bidraget till utbildningsinsatsen i Irak enbart riktas till Kurdistans regionala regering under förutsättning att stödet används för att bekämpa Daesh och att Kurdistans regionala regering fortsätter att försöka lösa den nyuppkomna konflikten med irakiska regeringen genom diplomati. Ett sådant bidrag till Kurdistans regionala regering förutsätter även att Kurdistans regionala regering respekterar och skyddar minoriteter. De svenska militära utbildningsinsatserna ska inte riktas till trupper som direkt eller indirekt kontrolleras av den irakiska regeringen i Bagdad.

Eftersom den irakiska politiken har starka etniska skiljelinjer är det viktigt att alla befolkningsgrupper har möjlighet att få skydd från militära styrkor. Därför behöver den globala koalitionen även stödja bygget av kristna – och i den takt sådana bildas – yazidiska självförsvarsgrupper. Kristna och yazidier är bland de svagaste minoriteterna i landet, och deras möjlighet till självförsvar är en förutsättning för att skapa den autonoma provins som Iraks regering utlovat.

I en situation där Sverige inte har ett existensförsvar att tala om, samtidigt som det säkerhetspolitiska läget i vår omedelbara närhet fortfarande ser allvarligt ut, anser vi inte att det är lämpligt att ytterligare belasta försvarsbudgeten med deltagande i Irakinsatsen. Sverigedemokraterna anser att regeringen redan nu ska lånefinansiera ökade resurser till försvaret och därefter i kommande budget ge kraftigt ökade resurser till försvaret.

Sverigedemokraterna anser att regeringen bör använda Sveriges begränsade resurser där de gör mest nytta och kraftigt öka stödet till humanitära insatser på Nineveslätten i Irak. Regeringen bör stötta minoriteterna som bor på Nineveslätten så att de får behålla sin identitet, bidra till återuppbyggnaden efter islamisternas härjningar samt stödja de självförsvarsstyrkor som ger befolkningen skydd och trygghet. Återbyggnad av området är av yttersta vikt för att förebygga nya konflikter.

Utbildningsinsatsen är i sig viktig, men inte tillräcklig för att på ett ändamålsenligt sätt kunna stödja de kurdiska, irakiska och eventuellt de kristna och yazidiska styrkorna. Därför vill vi att regeringen utreder behov av och möjligheter till materiellt stöd. Därmed avses inte krigsmateriel utan annat specialiserat materiellt stöd. Det kan röra sig om kommunikations- och

sjukvårdsutrustning, mobila internetanslutningar och datorer och små, förlösa övervakningsplan liknande de som använts i Afghanistaninsatsen.

3. Övriga frågor, punkt 3 (L)

av Joar Forssell (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:246 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1 och
avslår motion

2018/19:239 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–6.

Ställningstagande

Den svenska personalen som deltar i den militära utbildningsinsatsen i Irak kommer att förflyttas från den kurdiska regionen i Irak till Bagdadkontrollerade områden. Liberalerna värnar Kurdistans rätt till självbestämmande. Den geografiska förflyttningen får inte påverka Sveriges stöd till Irak som en federal stat där minoriteters och regioners befogenheter och rättigheter ska respekteras. Den svenska regeringen bör bevaka att den svenska militära närvaron inte bidrar till att legitimera övergrepp av irakiska styrkor.

Särskilt yttrande

Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak, punkt 1 (V)

Yasmine Posio (V) anför:

I propositionen nämns att Sverige kommer att bidra med en person till den Natoleda insatsen Nato Mission in Iraq (NMI). Vänsterpartiet är kritiskt till att Sveriges försvar i allt högre utsträckning integreras i Natos strukturer och med Natoländernas försvarsorganisationer. Det svenska försvarets integration med Nato har pågått under lång tid. Under samma tid har Nato och Natoländer genomfört tre misslyckade krig i Afghanistan, i Irak och i Libyen. Dessa krig har bidragit till stort lidande att miljontals människor tvingats på flykt samt till framväxten av terrororganisationen Daesh. Sveriges deltagande i Afghanistankriget har nyligen utvärderats med förödande kritik, men trots det fortsätter det organisatoriska hoptvinnandet med både Natostrukturer och Natoländer. Samtidigt som Sveriges deltagande i Natoinsatser drar resurser från Sveriges eget försvar är det svårt att se på vilket sätt det höjer Sveriges försvarsförmåga. Strävan efter ökad interoperabilitet gör oss dessutom alltmer beroende av Nato och skapar bilden av Sverige som en inofficiell Natomedlem.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:6 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak:

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande till och med den 31 december 2019 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Daesh.

Följdmotionerna

2018/19:239 av Björn Söder m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att det svenska militära bidraget genom utbildningsinsatsen i Irak riktas till KRG-regionen (Kurdistan Regional Government) för att bidra i kampen mot terrorism och underlätta framtida självförsvar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att självförsvarsgrupper för svaga grupper som kristna och yazidier inkluderas i koalitionens stödinsatser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sina kommande budgetförslag ska skjuta till medel till försvarsbudgeten för att kompensera för den ekonomiska påfrestning som Försvarsmakten utsätts för i och med insatsen i Irak och eventuellt materiellt stöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda behovet av och möjligheter till materiellt stöd och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja uppbyggnaden av området Nineveslätten i Irak och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:246 av Allan Widman m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges utbildningsinsats i Irak inte ska ses som ett ställningstagande emot kurdiskt självbestämmande och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mål för och utvärdering av svenskt deltagande i internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.